

การบิดเบือนผลการดำเนินงานด้วยแผนภูมิในรายงานประจำปี หลักฐานเชิงประจักษ์จากกิจการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย

ดร.สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ*

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผลประกอบการของบริษัท ถือเป็นสิ่งสำคัญที่นักลงทุนให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นตัวเลขสำคัญที่ใช้ประเมินมูลค่าของกิจการ ซึ่งตามปกติข้อมูลในงบการเงินจะถูกกำหนดรูปแบบการนำเสนออย่างเข้มงวดโดยสภาวิชาชีพบัญชี และกำกับดูแลอย่างรัดกุมโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) แต่สำหรับการนำเสนอข้อมูลในรายงานประจำปีนั้นจะมีการกำหนดกรอบของการนำเสนอไว้เพียงกว้างๆ มิได้กำหนดรูปแบบของการนำเสนอที่ตายตัว การนำเสนอข้อมูลจึงขึ้นอยู่กับความสมัครใจของบริษัทจดทะเบียน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า กิจการมีอิสระในการนำเสนอผลการดำเนินงาน โดยไม่เน้นไปยังส่วนที่ต้องการแสดง โดยอาจใช้องค์ประกอบของการนำเสนอข้อมูลหรือสื่อต่างๆ เป็นเครื่องมือ เช่น สี (Courtis 2004) หรือภาษาที่ไพเราะ (Crowther และคณะ 2003) เป็นต้น ซึ่งที่ผ่านมากิจการมากกว่าร้อยละ 50 ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนิยมที่จะนำเสนอข้อมูลโดยใช้แผนภูมิ (จารุณี 2549) และรูปแบบของแผนภูมิที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือแผนภูมิแท่ง (82%) รองลงมาคือแผนภูมิเส้น (10%) ซึ่งเป็นที่น่าสงสัยว่า

* ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กิจการใช้การนำเสนอแผนภูมิด้วยความสมัครใจเป็นเครื่องมือในการสร้างความประทับใจในผลการดำเนินงานของกิจการ หรือใช้บิดเบือนผลประกอบการของกิจการหรือไม่ ซึ่งถือเป็นคำถามหลักของการศึกษาในครั้งนี้ โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์งานวิจัยไว้ 2 ข้อดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงแนวปฏิบัติของกิจการจดทะเบียนในการนำเสนอข้อมูลทางการเงินในรูปแบบแผนภูมิ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบิดเบือนผลการดำเนินงานของกิจการขนาดใหญ่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยผ่านการใช้แผนภูมิเป็นเครื่องมือ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำกัดขอบเขตเฉพาะกิจการที่จัดทำรายงานประจำปีในรูปแบบดิจิทัล และจัดส่งให้กับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) โดยการศึกษาครั้งนี้จะเก็บข้อมูลจากรายงานประจำปีทุกเล่มที่อนุญาตให้ดาวน์โหลดข้อมูลจากเว็บไซต์ของสำนักงาน ก.ล.ต. (www.sec.or.th) จำนวน 425 ฉบับ ซึ่งจะให้ประโยชน์ทั้งต่อนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ หน่วยงานกำกับดูแลของตลาดทุน และผู้ประกอบการเรียนการสอนแขนงวิชาการบัญชี

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการตกแต่งกำไร

รายงานทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญ ที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจลงทุน โดยเฉพาะตัวเลขกำไร ที่เป็นค่าประมาณของกำไรเชิงเศรษฐกิจซึ่งเกี่ยวข้องกับกระแสเงินสดที่นักลงทุนจะได้รับจากการลงทุน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่ากำไรจึงเป็นข้อมูลสำคัญที่นักลงทุนนำไปใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุนได้

ความสำคัญของกำไร

ในอดีตมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกำไรทางบัญชีและราคาหลักทรัพย์หรือผลตอบแทนของหลักทรัพย์ โดยในช่วงแรกคือ Ball และ Brown (1968) ที่พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับกำไรทางบัญชี ผลการศึกษาพบว่าผลตอบแทนเกินปกติเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของกำไร

เกินปกติ ซึ่งหมายความว่า กำไรทางบัญชีให้ข้อมูลที่ประโยชน์ต่อการตัดสินใจของนักลงทุน นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบถึงความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ ของตัวแปรแสดงผลการดำเนินงานที่บัญชีสองชนิด ได้แก่ กำไรทางบัญชีและกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน Bowen, Burgstahler และ Daley (1987) พบว่า ตัวแปรทั้งสอง ล้วนแต่มีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ แต่ตัวแปรกำไรมีแนวโน้มที่จะอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ากระแสเงินสด ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากำไรยังเป็นข้อมูลที่นักลงทุนใช้ในการตัดสินใจมากกว่ากระแสเงินสด ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Dechow (1994) ที่พบว่ากำไรทางบัญชีสามารถในอธิบายผลการดำเนินงานในอนาคตได้ดีกว่ากระแสเงินสด โดยเฉพาะกับกิจการที่มีความผันผวนของทุนหมุนเวียน หรือกิจการที่มีวงจรการดำเนินงานใช้เวลานาน (Operating Cycle) ซึ่งกำไรทางบัญชียังเป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่ดีกว่า นอกจากนี้ โดยปัจจัยเสริมที่ทให้ตัวเลขกำไรมีความสำคัญต่อการตัดสินใจได้แก่ความเป็นปัจจุบันของข้อมูล ซึ่ง Easton และ Harris (1991) พบว่ากำไรทางบัญชีในงวดปัจจุบันมีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรในอดีตและการเปลี่ยนแปลงของกำไร

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาจึงสามารถสรุปได้ว่า กำไรทางบัญชีเป็นข้อมูลสำคัญที่นักลงทุนใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์

แรงจูงใจต่อการตกแต่งกำไร

จากความสำคัญของตัวเลขกำไรที่ส่งผลต่อความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้น ทำให้กิจการส่วนมากผูกติดผลการดำเนินงานเข้ากับผลตอบแทนของผู้บริหาร จึงก่อให้เกิดแรงจูงใจอย่างสูงในการตกแต่งตัวเลขกำไรให้มากกว่าที่ควรจะเป็น (Watt และ Zimmerman 1986) โดยเฉพาะกับกิจการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งราคาหลักทรัพย์จะได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่างๆ อยู่ตลอดเวลา

Healy และ Wahlen (1999) ได้ให้คำจำกัดความการตกแต่งกำไรไว้ว่า “การตกแต่งกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการจัดทำรายงานทางการเงิน และวางโครงสร้างของธุรกรรมที่จงใจทำให้ผู้มีส่วนได้เสียกับกิจการบางกลุ่มเข้าใจผิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกิจการ หรือจงใจใช้นโยบายบัญชีในการบิดเบือนผลการดำเนินงาน” ทั้งนี้ การบิดเบือนผลการดำเนินงานอาจกระทำได้โดยการเลือกใช้นโยบายบัญชี หรือการตัดสินใจดำเนินงานบางประการอันอาจทำให้ผลการดำเนินงานถูกบิดเบือน ซึ่ง Mckee (2005) ได้จำแนกประเภทของการแต่งกำไรผ่านนโยบายการบัญชีไว้ถึง 12 รูปแบบ

งานวิจัยเกี่ยวกับการตกแต่งกำไรในเชิงรูปแบบของงบการเงิน

มีงานวิจัยในอดีตจำนวนมากที่ให้หลักฐานเกี่ยวกับการแต่งกำไรผ่านการตัดสินใจในกิจกรรมดำเนินงานของบริษัท เช่น Healy และ Wahlen (1999), Fudenberg และ Tirole (1995), และ Dechow และ Skinner (2000) ได้ชี้ประเด็นไปที่การตกแต่งกำไรผ่านการเร่งยอดขาย การจัดตารางส่งมอบสินค้า การชะลอการวิจัยและพัฒนา (R&D) และการชะลอการซ่อมบำรุงสินทรัพย์ เป็นต้น นอกจากนี้ จากการศึกษาการกระจายตัวของกำไรสุทธิตามรายงานของกิจการจดทะเบียนตามรายงานประจำปี จำนวนกว่า 75,000 ครั้ง Burgstahler และ Dichev (1997) พบแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรของกิจการจดทะเบียนที่ไม่ต้องการ 1) รายงานผลขาดทุนสุทธิ 2) รายงานผลกำไรที่ลดต่ำกว่ากำไรสุทธิในปีก่อน และ 3) รายงานผลกำไรที่ต่ำกว่าการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์หลักทรัพย์

อย่างไรก็ตาม การแต่งกำไรที่ได้กล่าวถึงเป็นการตกแต่ง “เนื้อหา” ของข้อมูลทางการบัญชีเท่านั้น ซึ่งจากการศึกษาที่ผกผันยังมีการระบุถึงการตกแต่ง “รูปแบบ” ของการนำเสนออีกด้วย ตัวอย่างเช่น การตกแต่งผ่านองค์ประกอบของการนำเสนอข้อมูลหรือสื่อต่างๆ เป็น

เครื่องมือ เช่น สี (Courtis 2004) หรือภาษาที่ไพเราะ (Crowther และคณะ 2003) และอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจไปก็คือการตกแต่งผ่านแผนภูมินำเสนอผลการดำเนินงานของกิจการ โดยซึ่งเป็นประเด็นที่นักศึกษาในครั้งนี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงการบิดเบือนผลการดำเนินงานผ่านการนำเสนอแผนภูมิแท่ง ที่นำเสนอในรายงานประจำปี ของบริษัทจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (บริษัทจดทะเบียน) จึงเก็บข้อมูลจากรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียน ซึ่งเผยแพร่ในรูปแบบของแฟ้มข้อมูลคอมพิวเตอร์ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) จำนวน 425 ฉบับ ซึ่งเป็นรายงานประจำปี 2543 ถึง 2549 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่จะใช้ตอบสมมติฐานข้อต่างๆ ประกอบด้วย

1. ความชันของแผนภูมิ
2. จำนวนแผนภูมิแท่งที่นำเสนอในรายงานประจำปี
3. เลขหน้าของรายงานประจำปีที่นำเสนอแผนภูมิ

การวัดค่าตัวแปรที่ใช้ทดสอบ

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบไปด้วย 1) ระดับความชันของมาตราส่วนของแผนภูมิแท่ง ที่ใช้แสดงผลการดำเนินงานของกิจการ 2) จำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงาน และ 3) จุดที่นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงาน ซึ่งวัดค่าดังวิธีต่อไปนี้

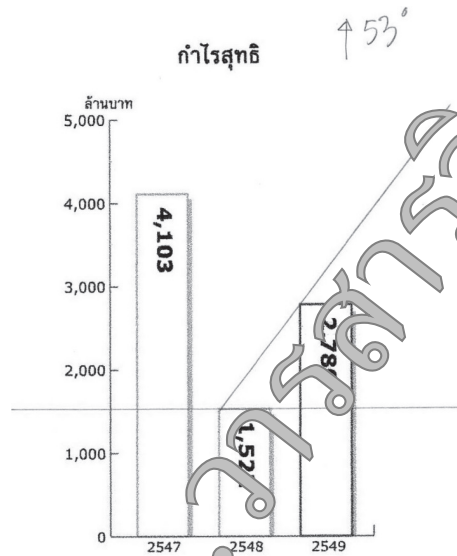
การวัดระดับความชันของมาตราส่วนของแผนภูมิแท่ง

การตอบสมมติฐานที่หนึ่งนั้นต้องใช้วิธีเปรียบเทียบระดับความชันที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับระดับ

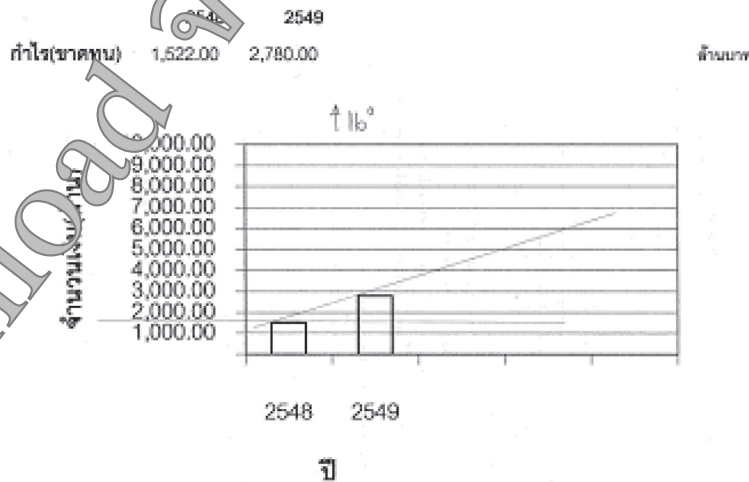
ความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่า โดยการวัดค่าของระดับความชันทั้งสองนั้นสามารถอธิบายได้ดังนี้

การวัดค่าความชันที่นำเสนอในรายงานประจำปี ผู้วิจัยได้พิมพ์ต้นฉบับของแผนภูมิที่มีการนำเสนอไว้ในรายงานประจำปี และนำมาวัดค่าความชันของแผนภูมิโดยใช้เครื่องวงกลม ผลที่ได้คือความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปีที่มีหน่วยเป็นองศา ดังที่แสดงไว้ในภาพที่ 1

จากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวัดค่าความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่า โดยผู้วิจัยได้สร้างแผนภูมิขึ้นใหม่โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปไมโครซอฟท์เอกเซล (Microsoft Excel) โดยได้กำหนดลักษณะแผนภูมิและสเกลเช่นเดิมกับต้นฉบับ แล้ววัดค่าความชันด้วยเครื่องวงกลม ซึ่งผลที่ได้คือค่าความชันเป็นองศาที่ใช้เปรียบเทียบกับแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี ดังที่แสดงไว้ในภาพที่ 2

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นซึ่งแสดงในรายงานประจำปี

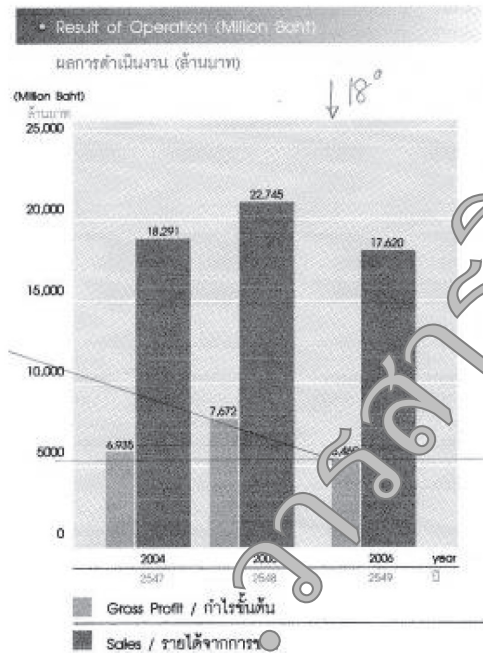

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นที่ยังไม่ผ่านการปรับค่า

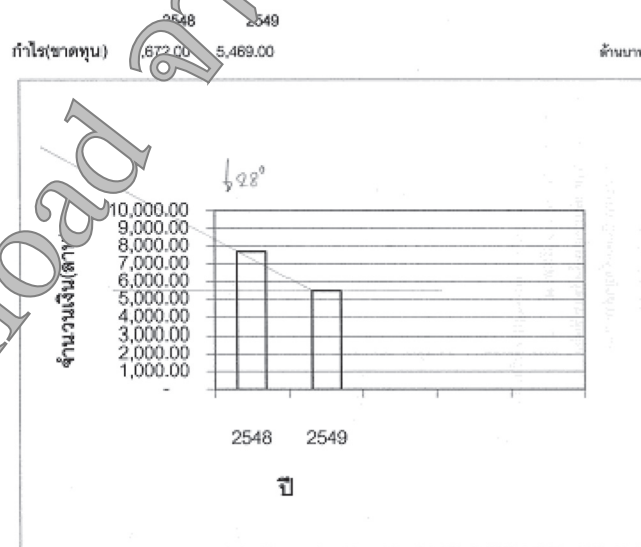
เช่นเดียวกับกิจการที่มีผลประกอบการลดลง ผู้วิจัยวัดค่าความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปีตามตัวอย่างในภาพที่ 3 เปรียบเทียบกับค่าความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่าตามตัวอย่างในภาพที่ 4 ดังนี้

การวัดจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงาน

จำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานสามารถวัดค่าได้โดยการนับแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่แสดงไว้ในรายงานประจำปีแต่ละฉบับ

ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นซึ่งแสดงในรายงานประจำปี

ภาพที่ 4 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลงที่ยังไม่ผ่านการปรับค่า

การวัดจุดที่นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงาน

โดยปกติในรายงานประจำปี หรือหนังสือใดๆ ก็ตาม การนำเสนอในหน้าแรกๆ ย่อมสามารถดึงความสนใจของผู้ใช้รายงานมากกว่าหน้าหลังๆ ดังนั้น การวัดจุดที่นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานจึงสามารถกระทำได้โดยง่ายด้วยการดูเลขหน้าที่แผนภูมินั้นๆ ถูกนำเสนอในรายงานประจำปี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการทดสอบเป็น 3 ส่วนเพื่อตอบสมมติฐานทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1a: กิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นจะแสดงแผนภูมิในรายงานประจำปีที่มีค่าความชันสูงกว่าที่ควรจะเป็น

สมมติฐานข้อที่ 1b: กิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลงจะแสดงแผนภูมิในรายงานประจำปีที่มีค่าความชันต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

ในการทดสอบเพื่อตอบสมมติฐานข้อที่ 1 จะเปรียบเทียบระดับความชันที่นำเสนอในรายงานประจำปีกับระดับความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่า โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 ประชากรแบบจับคู่ (Paired Sample t -Test) ซึ่งคาดผลว่าค่าความชันที่นำเสนอในรายงานประจำปีของกิจการที่มีผลประกอบการที่ดีขึ้นจะมากกว่าความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และในทางกลับกัน คาดว่าค่าความชันของกิจการที่มีผลกำไรลดลงนั้น จะน้อยกว่าค่าความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะใช้การทดสอบแบบไม่ใช้พารามิเตอร์ โดยใช้สถิติ chi-square เพื่อทดสอบว่าจำนวนของกิจการที่นำเสนอแผนภูมิที่ชันกว่าปกติจะแตกต่างจากจำนวนของกิจการที่นำเสนอแผนภูมิที่ชันน้อยกว่าปกติหรือไม่ โดยผู้วิจัยคาดว่ากลุ่มกิจการที่มีผลประกอบการที่ดีขึ้น (เพิ่มขึ้น) จะมีจำนวนของกิจการที่นำเสนอแผนภูมิที่ชันกว่าปกติสูงกว่า (น้อยกว่า) กิจการที่นำเสนอแผนภูมิที่ชันน้อยกว่าปกติ

สมมติฐานข้อที่ 2: กิจการที่มีผลประกอบการดีขึ้นจะมีจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานมากกว่ากิจการที่มีผลประกอบการลดลง

ในการทดสอบเพื่อตอบสมมติฐานข้อที่ 2 จะใช้วิธีเปรียบเทียบจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการ 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น และกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานที่ลดลง โดยใช้วิธี t-test ซึ่งคาดว่ากิจการที่มีผลประกอบการที่ดีขึ้นจะมีจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานมากกว่ากิจการที่มีผลประกอบการลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 3: กิจการที่มีผลประกอบการดีขึ้นจะแสดงแผนภูมิไว้ในจุดที่ชัดเจนกว่ากิจการที่มีผลประกอบการที่ลดลง

เมื่อจากเลขหน้า ซึ่งเป็นค่าของตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบ สมมติฐานข้อที่ 3 เป็นข้อมูลลำดับที่ (ordinal scale) ผู้วิจัยจึงใช้วิธีทดสอบสถิติแบบไม่ใช้พารามิเตอร์ (non-parametric) โดยใช้ค่าสถิติ wilcoxon rank sum test ในการทดสอบ ซึ่งจะแบ่งกลุ่มข้อมูลเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มกิจการที่มีผลประกอบการที่ดีขึ้น เปรียบเทียบกับกลุ่มกิจการที่มีผลประกอบการที่ลดลง ซึ่งคาดหวังผลการวิจัยว่า กิจการที่มีผลประกอบการที่ดีขึ้นจะแสดงแผนภูมิไว้ในจุดที่ชัดเจนกว่ากิจการที่มีผลประกอบการที่ลดลง

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียน ซึ่งเผยแพร่ในรูปแบบของแฟ้มข้อมูลคอมพิวเตอร์ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) จำนวน 425 ฉบับ ซึ่งเป็นรายงานประจำปี 2543 ถึง 2549 พบว่า มีจำนวน 147 ตัวอย่างที่มีการนำเสนอผลการดำเนินงานในรูปแบบแผนภูมิแท่ง 121 ตัวอย่าง และแผนภูมิเส้นจำนวน 26 ตัวอย่าง ซึ่งจะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาถึงความบิดเบือนในการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของบริษัท โดย

จากจำนวน 147 ตัวอย่างนั้น แบ่งเป็นกิจการที่มี ผลการดำเนินงานลดลง 40 ตัวอย่าง ดังข้อมูลในตารางที่ 1 ผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น 107 ตัวอย่าง และกิจการที่มี 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปจำนวนรายงานประจำปีที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

	ฉบับ
รายงานประจำปีที่แสดงในเว็บไซต์ของสำนักงาน ก.ล.ต.	425
หัก รายงานประจำปีที่ไม่ได้นำเสนอแผนภูมิ	(263)
รายงานประจำปีที่เปิดดูข้อมูลไม่ได้	(1)
รายงานประจำปีที่นำเสนอด้วยแผนภูมิวงกลม	(1)
รายงานประจำปีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้	147

ตารางที่ 2 รายงานประจำปีที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปีที่น่าเสนอรายงาน

ปี	กลุ่มที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้น	กลุ่มที่มีผลการดำเนินงานลดลง
2544	6	0
2545	19	4
2546	17	4
2547	13	8
2548	34	14
2549	18	10
รวม	107	40

ตารางที่ 3 รายงานประจำปีที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	กลุ่มที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้น	กลุ่มที่มีผลการดำเนินงานลดลง
บริษัทขนาดกลาง (MAI)	11	3
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	7	2
ทรัพยากร	8	2
เทคโนโลยี	15	13
ธุรกิจการเงิน	14	2
บริการ	14	6
สินค้าอุตสาหกรรม	11	3
สินค้าอุปโภคบริโภค	1	2
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	26	7
รวม	107	40

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยของข้อมูลทางการเงินที่สำคัญของกลุ่มตัวอย่าง

ค่าเฉลี่ยของข้อมูลทางการเงินที่สำคัญ (ล้านบาท)	กลุ่มผลการดำเนินงานดีขึ้น (107 ตัวอย่าง)	กลุ่มผลการดำเนินงานลดลง (40 ตัวอย่าง)
ยอดขายรวม	14,048	13,121
สินทรัพย์รวม	19,438	18,941
กำไรสุทธิ	1,604	2,493

โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมาจากปี 2544 ถึง 2549 และกระจายไปใน 16 กลุ่มอุตสาหกรรมโดยกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์จะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่ที่สุดในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งมีจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 32 ตัวอย่างจากทั้งหมด 147 ตัวอย่าง

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยของข้อมูลทางการเงินที่สำคัญ 3 ประเภทคือ ยอดขายรวม ขนาดของสินทรัพย์รวม และกำไรสุทธิ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจการกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้น กับกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานลดลงมีขนาดที่ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็นยอดขายรวม (14,048 ล้านบาท เทียบกับ 13,121 ล้านบาท) ขนาดของสินทรัพย์ (19,438 ล้านบาท เทียบกับ 18,941 ล้านบาท) และกำไรสุทธิ (1,604 ล้านบาท เทียบกับ 2,493 ล้านบาท)

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่นำมาเปรียบเทียบกันนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เมื่อพิจารณาจากช่วงเวลาของการจัดทำรายงานประจำปี กลุ่มอุตสาหกรรม และขนาดของกิจการ ซึ่งถือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการศึกษาถึงความแตกต่างของการนำเสนอแผนภูมิในรายงานประจำปี

การเปรียบเทียบระดับความซันของแผนภูมิ

ตารางที่ 5 แสดงให้เห็นถึงสถิติพรรณนาของค่าความซันในการนำเสนอแผนภูมิของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 5 สถิติพรรณนาของค่าความซันในการนำเสนอแผนภูมิของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

หน่วย: องศา	กลุ่มผลการดำเนินงานดีขึ้น		กลุ่มผลการดำเนินงานลดลง	
	ตามรายงานฯ	ยังไม่ปรับค่า	ตามรายงานฯ	ยังไม่ปรับค่า
จำนวนตัวอย่าง (%)	107 (72.8)		40 (27.2)	
ค่าเฉลี่ย	31.1	18.6	(24.7)	(13.8)
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	22.7	16.7	21.5	13.4
ค่าต่ำสุด	0.0	0.0	(68.0)	(55.0)
ค่าสูงสุด	80.0	72.0	0.0	0.0

จากสถิติพรรณนาของค่าความชันที่แสดงในตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นจำนวน 107 ตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 72.8 ของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยของความชันของแผนภูมิแท่งที่นำเสนอในรายงานประจำปี 31.1 องศา และความชันหลังจากที่มีการปรับค่าด้วยมาตรฐานเดียวกัน 18.6 องศา ค่าสูงสุดของความชันของแผนภูมิแท่งที่นำเสนอในรายงานประจำปีมีค่าสูงกว่าค่าสูงสุดของความชันหลังจากที่มีการปรับค่าด้วยมาตรฐานเดียวกัน คือ 80 องศา และ 72 องศา ตามลำดับ และสำหรับกลุ่มผลการดำเนินงานลดลง จำนวน 40 ตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 27.2 มีค่าเฉลี่ยของความชันของแผนภูมิแท่งที่นำเสนอในรายงานประจำปี -24.7 องศา และความชันหลังจากที่มีการปรับค่าด้วยมาตรฐานเดียวกัน -13.8

องศา ค่าต่ำสุดของความชันของแผนภูมิแท่งที่นำเสนอในรายงานประจำปีมีค่าต่ำกว่าค่าต่ำสุดของความชันหลังจากที่มีการปรับค่าด้วยมาตรฐานเดียวกัน คือ -68 องศา และ -55 องศา ตามลำดับ

การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าโดยใช้การเปรียบเทียบแบบจับคู่ (Match-paired t-test)

ตารางที่ 6 เป็นผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าโดยใช้การเปรียบเทียบแบบจับคู่ ดังวิธีนำเสนอในบทที่ 3 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าโดยใช้ค่าสถิติ t-test

หน่วย : องศา	กลุ่มผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น (107 ตัวอย่าง)		กลุ่มผลการดำเนินงานลดลง (40 ตัวอย่าง)	
	ตามรายงานฯ	ยังไม่ปรับค่า	ตามรายงานฯ	ยังไม่ปรับค่า
ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	31.1 (22.7)	18.6 (16.7)	-24.7 (21.5)	-13.8 (13.4)
ค่าเฉลี่ยของผลต่างจากการจับคู่ (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	12.5 (19.6)		-10.9 (19.2)	
ค่าสถิติแบบ t (ระดับนัยสำคัญ)	6.6012 (0.000) ***		- 3.5825 (0.001)***	

*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ <math><0.01</math>

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแบบจับคู่ของค่าความชันของแผนภูมิในรายงานฯ กับค่าความชันที่ปรับแล้วสำหรับกลุ่มกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น พบว่าค่าความชันเฉลี่ยของแผนภูมิที่รายงานสูงกว่าค่าความชันที่ปรับแล้วอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <math><0.000</math>) 12.5 องศา อย่างไรก็ตาม จากผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแบบจับคู่ของค่าความชันของแผนภูมิในรายงานฯ กับค่าความชันที่

ปรับแล้วสำหรับกลุ่มกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ลดลง นั้น พบว่า ค่าความชันเฉลี่ยของแผนภูมิที่รายงานกลับต่ำกว่าค่าความชันที่ปรับแล้วอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <math><0.001</math>) เท่ากับ 10.9 องศา

การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าโดยใช้สถิติทดสอบแบบ chi-square

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าโดยใช้สถิติทดสอบแบบ chi-square

	กลุ่มผลการดำเนินงานดีขึ้น (107 ตัวอย่าง)			กลุ่มผลการดำเนินงานลดลง (40 ตัวอย่าง)		
	ค่าแสดง	ค่าคาดหวัง	ผลต่าง	ค่าแสดง	ค่าคาดหวัง	ผลต่าง
องศาในรายงาน < องศาที่ปรับแล้ว	27	53.5	-26.5	28	20	8
องศาในรายงาน > องศาที่ปรับแล้ว	80	53.5	26.5	12	20	-8
Chi-Square (ระดับนัยสำคัญ)	26.2523 (0.000)***			6.4 (0.011)**		

*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ <0.01 ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ <0.05

จากตารางที่ 7 ซึ่งเป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าความชันของแผนภูมิ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) องศาในรายงาน < องศาที่ปรับแล้ว และ 2) องศาในรายงาน > องศาที่ปรับแล้ว โดยพบว่ากลุ่มกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นถึง 80 แห่งหรือกว่าร้อยละ 74 ได้นำเสนอแผนภูมิที่ค่าความชันสูงกว่าค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่า ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงกว่าจำนวนรายงานประจำปีที่นำเสนอแผนภูมิที่ค่าความชันต่ำกว่าค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (chi-square 26.25, p-value 0.000) ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดสอบโดยใช้สถิติแบบ t อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงการนำเสนอแผนภูมิในรายงานประจำปีของกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลง กลับพบว่ากิจการส่วนใหญ่ (28 กิจการ หรือร้อยละ 70) นำเสนอแผนภูมิที่มีค่าความชันต่ำกว่าค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (chi-square 6.4, p-value 0.011) ซึ่งขัดแย้งกับผลการทดสอบโดยใช้สถิติแบบ t

ผลการทดสอบสรุปได้ว่า กิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นเลือกที่จะนำเสนอแผนภูมิในรายงานประจำปีให้มีความชันมากกว่าปกติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งขึ้นในข้อ 1a แต่ในส่วนของกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลงนั้น เมื่อมีการทดสอบโดยใช้ค่าสถิติ t แบบจับคู่จะไม่พบว่ากิจการในกลุ่มนี้นำเสนอแผนภูมิในรายงานประจำปีให้มีความชันน้อยกว่าปกติ แต่เมื่อทดสอบโดยใช้ค่าสถิติ chi-square พบว่ากิจการส่วนมาก (ร้อยละ 70) นำเสนอผลการดำเนินงานผ่านแผนภูมิให้มีความชันน้อยกว่าที่ควรจะเป็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังที่ได้ตั้งสมมติฐานข้อที่ 1b

การเปรียบเทียบจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิ

ตารางที่ 8 เป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการนำเสนอแผนภูมิ แสดงผลการดำเนินงานระหว่างกิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นเปรียบเทียบกับ

ตารางที่ 8 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการนำเสนอแผนภูมิ แสดงผลการดำเนินงาน

	กลุ่มผลการดำเนินงานดีขึ้น (107 ตัวอย่าง)	กลุ่มผลการดำเนินงานลดลง (40 ตัวอย่าง)	ค่าสถิติแบบ t (ระดับนัยสำคัญ 1tail)
ค่าเฉลี่ยของการนำเสนอแผนภูมิ แสดงผลการดำเนินงาน (ครั้ง) (ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	1.16 (0.39)	1.08 (0.27)	1.479 (0.071)

กิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลง

จากผลการทดสอบโดยใช้ค่าสถิติแบบ t (Independent sample t-test) พบว่ากิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้น นั้น นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานเท่ากับ 1.16 ครั้ง ในขณะที่กิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลงนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานเท่ากับ 1.08 ครั้ง แต่จำนวนครั้งของการนำเสนอ นั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (t-score 1.479, p-value 0.071) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 2 ซึ่งแสดงว่ากิจการที่มีผลประกอบการดีขึ้นมีจำนวนการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานไม่แตกต่างจากกิจการที่มีผลประกอบการลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเปรียบเทียบเลขหน้าในการนำเสนอแผนภูมิ

ตารางที่ 9 เป็นการเปรียบเทียบเลขหน้าในการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานระหว่างกิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นกับกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลง โดยใช้ค่าเฉลี่ยของลำดับที่ (Mean Rank) ผลจากการเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่ากิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นมีค่าเฉลี่ยของลำดับที่เท่ากับ 70.11 ในขณะที่กิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลงมีค่าเฉลี่ยของลำดับที่เท่ากับ 84.4 ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในระดับ 0.034 (z = -1.8259) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 ซึ่งแสดงว่ากิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานในจุดที่เห็นเด่นชัดกว่ากิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลง

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบเลขหน้าในการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานระหว่างกิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นกับกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลงโดยใช้ค่าเฉลี่ยของลำดับที่ (Mean Rank)

	กลุ่มผลการดำเนินงานดีขึ้น (107 ตัวอย่าง)	กลุ่มผลการดำเนินงานลดลง (40 ตัวอย่าง)	ค่าสถิติแบบ Z (1 tail)
ค่าเฉลี่ยของลำดับที่ (Mean Rank) ของเลขหน้าในการนำเสนอแผนภูมิ	70.11	84.4	- 1.8259 (0.034)**

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ <0.05

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษาถึงพฤติกรรมการบิดเบือนผลการดำเนินงานด้วยแผนภูมิในรายงานประจำปีของกิจการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในครั้งนี้ มีพื้นฐานมาจากงานวิจัยในอดีตที่ส่วนใหญ่มักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการตกแต่งกำไรในเชิงเนื้อหา โดยการศึกษาเหล่านั้นให้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกันชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่ากิจการที่จดทะเบียนในตลาดทุนมักตกแต่งกำไรเพิ่มขึ้นจากที่ควรจะเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ในการดึงดูดความสนใจจากผู้ลงทุน ในขณะที่การศึกษาครั้งนี้ มีมุมมองที่แตกต่างจากการศึกษาส่วนใหญ่ในอดีต ตรงที่มุ่งเน้นศึกษาถึงพฤติกรรมการตกแต่งกำไรในเชิงรูปแบบ ซึ่งเป็นมุมมองที่มีการศึกษาค่อนข้างน้อย ผลจากการศึกษาจะมีส่วนเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการตกแต่งกำไรของกิจการจดทะเบียนในตลาดทุน ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ 1) กิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้น (หรือลดลง) จะแสดงแผนภูมิในรายงานประจำปีให้ดูดีกว่า (หรือดูแย่ไม่น้อยกว่า) ความเป็นจริงหรือไม่ 2) กิจการที่มีผลประกอบการดีขึ้นจะมีจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานมากกว่ากิจการที่มีผลประกอบการลดลงหรือไม่ และ 3) กิจการที่มีผลประกอบการดีขึ้นจะแสดงแผนภูมิให้ชัดเจนกว่ากิจการที่มีผลประกอบการที่ลดลงหรือไม่

การศึกษาในครั้งนี้เก็บข้อมูลจากรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 147 ฉบับ โดยใช้ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2544-

2549 ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เปรียบเทียบระดับความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับระดับความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่า ส่วนที่ 2 เปรียบเทียบจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิ แสดงผลการดำเนินงานของกิจการ 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น และกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานที่ลดลง และส่วนที่ 3 เปรียบเทียบเลขหน้าในการนำเสนอแผนภูมิแห่งของกิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นกับกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลง

จากการทดสอบในส่วนที่ 1 ผู้วิจัยพบว่าทั้งกิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้น และกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลง ต่างนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่ดูดีกว่าความเป็นจริง กล่าวคือ ในกรณีของกิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นนั้น กิจการจำนวนกว่าร้อยละ 74 นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่มีชันกว่าความชันที่ควรจะเป็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และในกรณีของกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลงนั้น การศึกษาครั้งนี้พบว่ากิจการกว่าร้อยละ 70 นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่แบนราบกว่าที่ควรจะเป็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การทดสอบในส่วนที่ 2 ได้ผลสรุปว่ากิจการจดทะเบียนฯ นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานในจำนวนที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้ลงทุนให้ความสำคัญกับข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่ดูดีเพียงไม่กี่ประเภท รวมทั้งการนำเสนอข้อมูลหลากหลายชนิดอาจเป็นการสร้างความสับสนให้กับผู้อ่านรายงานประจำปี กิจการส่วนใหญ่จึงนิยมนำเสนอแผนภูมิเพียงชนิดเดียว ซึ่งกำไรสุทธิจะเป็นรายการที่ถูกนำเสนอโดยกิจการต่างๆ มากที่สุด

จากการวิจัยในส่วนที่ 3 ผู้วิจัยพบว่า กิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยของการเรียงลำดับ (mean rank) ของเลขหน้าที่น้อยกว่ากิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเล็กน้อย (p value เท่ากับ 0.07) ซึ่งหมายความว่ากิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นเลือกที่จะนำเสนอผลการดำเนินงาน

ผ่านแผนภูมิ ในจุดที่ผู้อ่านรายงานประจำปีให้ความสนใจมากกว่ากิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ลดลง เป็นการเน้นผลการดำเนินงานที่น่าพอใจนั่นเอง

ข้อสรุปที่ได้จากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นแนวทางการตกแต่งกำไรในแง่เนื้อหาของงบการเงินแล้ว กิจการจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังมีการตกแต่งผลการดำเนินงานในแง่ของรูปแบบผ่านแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานอีกด้วย ซึ่งผู้ใช้รายงานประจำปีควรใช้ความระมัดระวังในการอ่านและตีความ เพื่อมิให้เข้าใจผิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่อาจถูกบิดเบือนให้ดูดีเกินกว่าที่ควรจะเป็น และแสดงผ่านแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่น่าพอใจในรายงานประจำปี เนื่องจากสามารถกระทำได้ง่ายและไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานต่างๆ เนื่องจากถือเป็นรูปแบบการนำเสนอที่กิจการจดทะเบียนฯ สามารถกระทำได้โดยอิสระ

นอกจากประโยชน์ที่มีต่อผู้ลงทุนที่ต้องใช้ข้อมูลทางการเงินประกอบการตัดสินใจลงทุน การศึกษาครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาการบัญชี โดยเปิดมุมมองของการตกแต่งกำไรที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การตกแต่งเนื้อหาของงบการเงินอีกต่อไป

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษานี้มิได้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนทุกฉบับ แต่ใช้วิธีเก็บข้อมูลจากรายงานประจำปีที่น่าเสนอผ่านเว็บไซต์ของสำนักงาน ก.ล.ต. (www.sec.or.th) ซึ่งเป็นการนำเสนอแบบสมัครใจ ทั้งนี้ กิจการที่มีผลการดำเนินงานดีย่อมมีความต้องการนำเสนอผลการดำเนินงานให้แพร่หลายที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ จึงอาจเป็นไปได้ที่รายงานประจำปีที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เกิดจากการที่กิจการเลือกส่งให้สำนักงาน ก.ล.ต. เผยแพร่เฉพาะรายงานฉบับที่แสดงผลการดำเนินงานที่น่าพอใจเท่านั้น ผลการศึกษาครั้งนี้จึงอาจเกิดความคลาดเคลื่อน และอาจไม่เพียงพอต่อการใช้เป็นข้อสรุปโดยทั่วไป (generalization)

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีโอกาสศึกษาถึงการตกแต่งกำไรในเชิงรูปแบบผ่านสื่อต่างๆ ได้อีกหลายประเภท ดังนี้

1. การศึกษาถึงรูปแบบการตกแต่งกำไรผ่านสำนวนโวหารในหัวข้อคำอธิบายและวิเคราะห์ของฝ่ายจัดการ ซึ่งเป็นจุดหนึ่งที่ฝ่ายจัดการสามารถนำเสนอความคิดเห็นและคำพูดได้อย่างอิสระ

2. เช่นเดียวกับการศึกษาของ Courtis (2004) ที่ศึกษาถึงการใช้สีเป็นส่วนประกอบในการดึงดูดความสนใจของผู้อ่านรายงานประจำปี งานวิจัยในอนาคตอาจศึกษาถึงรูปแบบของการใช้สีเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านรายงานประจำปีของกิจการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. การศึกษาถึงการนำเสนอข้อมูลทางการเงินผ่านเว็บไซต์ของกิจการ ว่ามีพฤติกรรมบิดเบือนตัวเลขผลการดำเนินงานหรือไม่

บรรณานุกรม

จารุณี, อมรัตน์กุลกิจ. การเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจ โดยการใช้แผนภูมิในรายงานประจำปี: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. งานนิพนธ์ของหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 2549.

Ball, R.; Brown, P. An Empirical Evaluation of Accounting Income Numbers. *Journal of Accounting Research*, 6 (1968): 159-78.

Bowen, R.M., Burgstahler, D., Daley, L.A. The incremental information content of accruals versus cash flows. *Accounting Review*, 1987: 723-47.

Burgstahler, D.; Dichev, I. Earnings Management to Avoid Earnings Decreases and Losses. *Journal of Accounting and Economics*. 1997: 99-126.

Courtis, J. Colour as visual rhetoric in financial reporting, *Accounting Forum*. 28 (2004): 265-281.

Crowther, D.; Carter, C.; Cooper, S. The poetics of corporate reporting: Evidence from the UK Water Industry, *Critical Perspectives on Accounting*. 17 (2006): 175-201.

Dechow, P.M.; Skinner, D.J. Earnings Management: Reconciling the Views of Accounting Academics, Practitioners, and Regulators. *Accounting Horizons*. 14 (2000): 235.

Easton, P.D.; Harris, T.D. Earnings As an Explanatory Variable for Returns. *Journal of Accounting Research*. 29(1991): 19-36.

Fudenberg, D; Tirole, J. A Theory of Income and Dividend Smoothing Based on Incumbency Rents. *The Journal of Political Economy*, 103 (1995): 75-93.

Healy, P.M.; Wahlen, J.M. A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting Horizons*. 13(1999): 43-67.

McKee, T.E. *Earnings Management: An Executive Perspective*. Thomson/ South-Western. (2005).

Watt, R.L.; Zimmerman, J.L. *Positive Accounting Theory*. New Jersey: Prentice-Hall (1986) www.sec.or.th